Bronnen bij A ‘Het Lutke Meer’

kaart 1
Het Lutke Meer rond 1615

bron: Het woelige water, watermanagement in Nederland, Hans Vandersmissen e.a , Wormer, 1998

kaart 2
Het Lutke Meer rond 1850

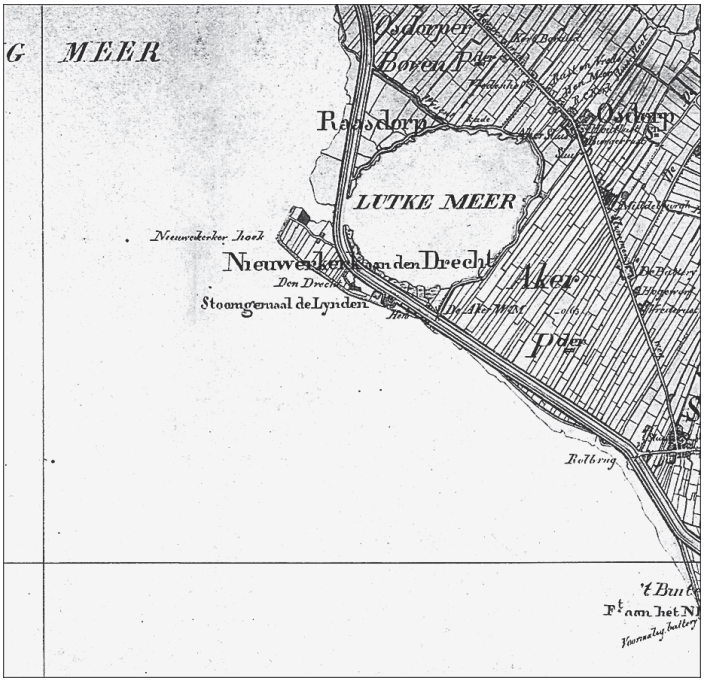

bron: Grote Historische Atlas van Nederland, 1:50.000, Wolters-Noordhoff, Groningen, 1990

kaart 3
De Lutkemeerpolder en de Haarlemmermeer in 1988

bron: Grote Topografische Atlas van Nederland, 1:50.000, Wolters-Noordhoff, Groningen, 1997

Bronnen bij B ‘Sudan en het Darfurgebied’

bron 1
Het Darfurgebied in Sudan

bron: Cito

bron 2
Conflicten in Sudan
Het Darfurgebied, in het Arabisch دار روف wat 'huis van de Fur' betekent, is een regio in het westen van de federale staat Sudan. Dit gebied is sinds 1994 in twee staten verdeeld: Janub (Zuid) en Shamal (Noord) Darfur.
Darfur is een regio waarin verschillende bevolkingsgroepen wonen. Aan de ene kant een nomadische bevolking van Arabische oorsprong en aan de andere kant een van akker- en tuinbouw levende etnisch-Afrikaanse bevolking.
Gedurende de geschiedenis zijn de relaties tussen de 'Afrikaanse' en 'Arabische' inwoners in Darfur gespannen geweest. Het was tot in de 20e eeuw een doorvoercentrum voor zwarte slaven naar de Arabische markt. Ook zijn de economische belangen van etnische Afrikanen en etnische Arabieren met elkaar in strijd: de akker- en tuinbouw staan de toegang tot water en weidegrond in de weg.
In 1962 brak er in Sudan een burgeroorlog uit tussen het Arabische noorden en het Afrikaanse zuiden die, met onderbrekingen in 1972 en 1983, eindigde met een staakt het vuren in 2002. In 2003 kwam er een overeenkomst tot stand, waarbij de inkomsten van de aardolie-exploitatie verdeeld werden tussen het zuiden en de centrale regering in Khartoum. Deze overeenkomst was niet naar tevredenheid van activisten in de Darfurregio. Twee rebellerende organisaties, de Justice and Equality Movement (JEM) en de Sudanese People Liberation Movement (SPLA) beschuldigden de regering ervan dat de Arabische bevolking bevoorrecht werd ten koste van de Afrikaanse bevolking.
Het Darfurconflict wordt uitgevochten door enerzijds de regering in Khartoum en de Janjaweed (een door de regering bewapende militie van lokale Arabische stammen) en anderzijds de etnisch-Afrikaanse bevolking.
vrij naar: Wikipedia

bron 3
Vredesakkoord voor Sudan

De ondertekening van een alomvattend vredesakkoord door de regering van Sudan en het Sudanese Volksbevrijdingsleger (SPLA) op 9 januari 2005 in Nairobi, is een mijlpaal voor het land. Het geeft reële hoop op een mogelijk definitief einde van een langdurig en wreed conflict in het zuiden van Sudan, Afrika's oudste oorlog. In ruim twintig jaar zijn meer dan twee miljoen mensen omgekomen, nog eens vier miljoen mensen zijn ontworteld en zo'n 600.000 zijn noodgedwongen naar buurlanden gevlucht. De Sudanese president Beshir noemde het verdrag voor het zuiden een wegwijzer voor vrede in het westelijke Darfur.
Na ondertekening van bovengenoemd vredesakkoord moet er, binnen het staatsverband van Sudan, een autonoom Zuid-Sudan ontstaan.

bron: NRC, 10, 13 en 21 januari 2005

Bronnen bij C ‘De uitbarsting van de Krakatau in 1883 en de zeebeving in 2004

bron 1
De uitbarsting op Krakatau

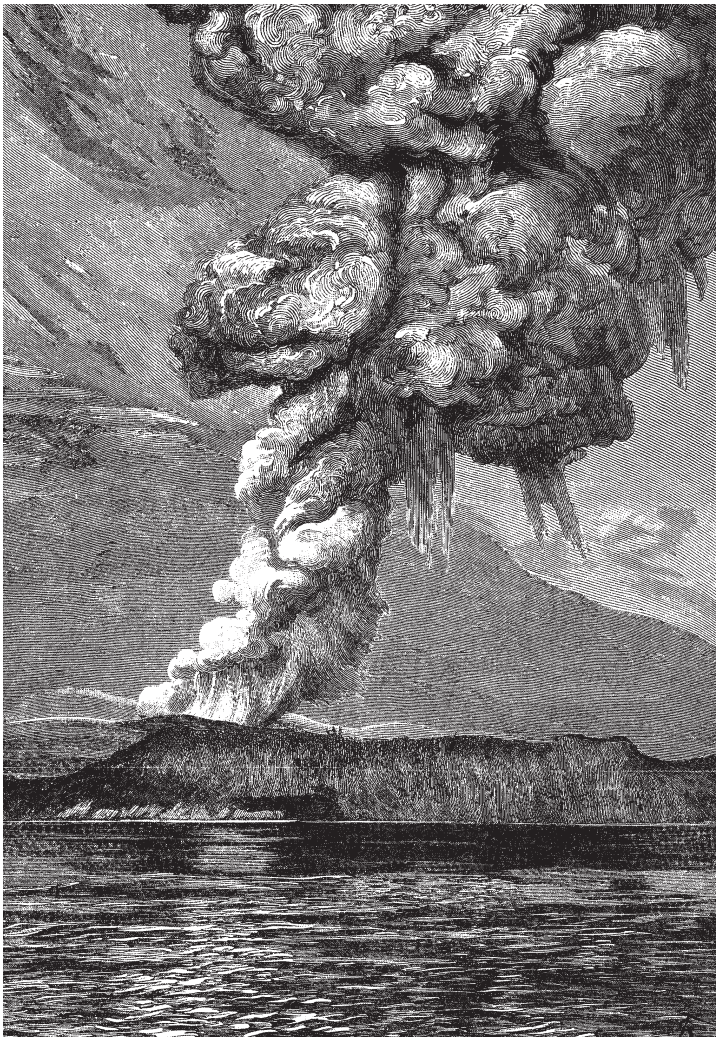

bron: Wonderen en raadsels van onze wereld, The Reader’s Digest, Amsterdam, 1994

Citaat 1
De uitbarsting van den vulkaan op het eiland Krakatau (in de straat Soendra, tusschen Java en Sumatra) heeft plaats gehad op den 25sten Augustus van het jaar 1883. Betrekkelijk kleine uitbarstingen waren waargenomen, te beginnen op den elfden Augustus, maar op den vijf en twintigsten nam de vulkanische uitbarsting vreeselijke afmetingen aan, om op den zes en twintigsten haar hoogste punt te bereiken. Een dikke rookwolk steeg op uit den kokenden krater en verhief zich tot eene onmetelijke hoogte als eene uitgebreide kroon. Aschregen daalde neder uit den hemel, en die asch werd gevolgd door puimsteen vermengd met klei. Toen werd het nacht, stikdonkere nacht, achttien uren achtereen, en in dien tijd verbonden zich alle blinde elementen van de wereld om den chaos nog duizelingwekkender te maken. De woedende, ziedende zee verhief zich. Een onmetelijke golf drong met eene woeste vaart de baai binnen en wierp zich op het land. Andere golven, niet minder groot, niet minder woest, niet minder verdelgend, volgden en zetten het werk voort, te midden van die duisternis.

Citaat 2
De Heer van Sandick, toenmaals ingenieur van den Waterstaat in Nederlandsch Indië, die ooggetuige was van die vreeselijke ramp, schreef ons, dat het stoomschip *Generaal Loudon*, waarop hij zich bevond, en dat een van de beste en vlugste stoomers is, in dien nacht van achttien uren niet verder kon gaan, en veroordeeld was te blijven stilliggen omdat het in gevaar zou zijn gekomen, als het de baai van Lampong zou zijn uitgeloopen. De aschregen was overgegaan in een modderregen zóó vast en dik, dat hij de brug bedekte met een laag van bijna zestig centimeters dikte. Die stinkende modder drong overal door en was buitengewoon hinderlijk voor de bemanning aan boord; oogen, ooren, en neus werden letterlijk verstopt door die onaangename zelfstandigheid, die bijna iedere ademhaling onmogelijk maakte. Tot afwisseling viel er telkens puimsteen dat met de in de lucht zwevende asch de ademhaling belemmerde. Terzelfder tijd was de lucht sterk bezwangerd met gelig …**A**… De passagiers hadden hevige suizingen in de ooren, eenigen waren zelfs op het punt te stikken en allen ondervonden drukking op de borst. Een ongewone, schrikwekkende slaperigheid droeg nog bij om den toestand nog vreeselijker en angstwekkender te maken. Terzelfder tijd vertoonde het kompas de meest vreemde afwijkingen.

Citaat 3
Gedurende dien tijd doorkliefden bliksemschichten met kleine tusschenpoozen de duisternis. Zeven maal sloeg de bliksem langs den mast en telkens volgde hij den geleiddraad van den bliksemafleider boven het schip, om zich onder een helsch geraas te ontlasten in de diepte der zee. Tijdens den bliksem kon men overal, op gelaat en handen, op de touwen en de brug, een grijze, modderkleurige aschlaag waarnemen. Terzelfder tijd werden op de hoogste punten van den mast en ook op het touwwerk vlammen zichtbaar, die zich snel bewogen. De inlandsche passagiers, die op de boot waren, bijgeloovig als zij zijn, meenden dat dit …**B**… de voorbode was van een naderende schipbreuk; en niettegenstaande het gevaar klommen zij zoo hoog mogelijk in den mast om die onheilspellende vlammen te blusschen. Maar tot hun groot verdriet kwamen deze, zoodra zij ze op de ééne plaats gedoofd hadden, op de andere plaats weer op.

Citaat 4
Wat er van rest, is niet meer dan het vierde gedeelte van het eiland, en het verzwolgen gedeelte is als het ware, over eene uitgestrektheid van vijf en twintig vierkante kilometers, weggerukt van het gedeelte dat nog is gespaard gebleven. Slechts enkele klippen verheffen zich nu, als vreeselijke merkteekenen, boven het verdwenen grondgebied. Zie ook kaart 1.

kaart 1
De Krakatau nog steeds actief (in 1952)

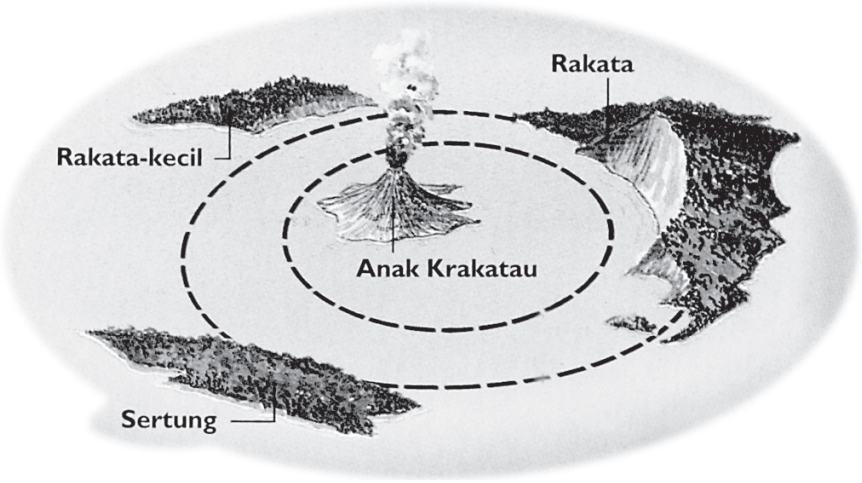

vrij naar: Wonderen en raadsels van onze wereld, The Reader's Digest, Amsterdam, 1994

Citaat 5
Dit eiland is gelegen op 53 graden lengte ten oosten van Parijs, op 52° ongeveer van Krakatau, en iets zuidelijker, bijna onder den keerkring. De afstand is ongeveer 5900 kilometers, die dan in bijna twee dagen zou zijn afgelegd, en eene snelheid van 123 kilometers per uur doet veronderstellen Die snelheid is volstrekt niets buitengewoons voor de bovenstroomingen*. De abnormale kleur van de zon, die eensdeels op 2 September te Columbia op den evenaar is waargenomen en anderdeels op denzelfden dag op het eiland Trinidad, kan men verklaren, door te onderstellen, dat die lichte hoogere wolken zich allereerst voortgeplant en verspreid hebben over de streken gelegen bij den evenaar.

*De vulkanische as is tot grote hoogte in de atmosfeer opgestegen en wordt door deze stromingen meegevoerd.

Citaat 6
Nog een enkel woord. Perrin bericht ons, dat op een tocht door hem ondernomen van Saint-Christophe (in de Franse Alpen) naar den top der Fétoules (3465 meter) op 24 December, door hem is waargenomen, dat de zon bleek groen scheen en omringd was door een goudgelen stralenkrans, overgaande in een tweeden oranjekleurigen, vervolgens in een derden, die rood van kleur was, tot op 12° ongeveer van de zon verwijderd. De gidsen verzekerden, dat sedert verscheidene weken de zon als met een stralenkrans omhuld was en dat het ochtend- en avondrood haar den ganschen dag bijbleven.

bron: De stuiptrekkingen van den wereldreus, Dr. B.C. Goudsmit, Zutphen, z.j.

kaart 2
De zeebeving van 26 december 2004

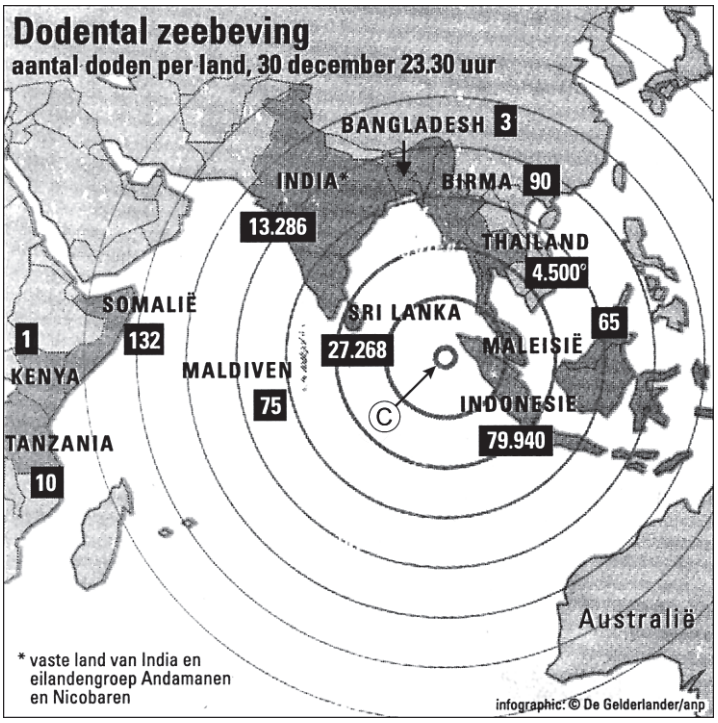

bron: de Gelderlander, 30-12-2004

Verantwoording

© 2005 Stichting Aardrijkskunde Olympiade Nederland

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze opgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Auteurs: Gerard Jongejan, Hans Maas, Henk Post

Advies: Wim Bos, Arij Eijsberg, Maarten Kimmel, Ruud van Roon,
Lieuwe Veerman

Eindredactie: Bruno van Erp Taalman Kip

Vormgeving omslag: Studio Oude Vrielink bv

Vormgeving binnenwerk: Arjen Boxem, Rita Kleise

De Nationale Aardrijkskunde Olympiade 2005 wordt mede mogelijk gemaakt door bijdragen van:

- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
- C.M. Kan-Instituut voor onderwijs in Geografie en Planologie, FMG-UvA
- Cito: Instituut voor Toetsontwikkeling
- Educatieve Faculteit Amsterdam
- Faculteit Aardwetenschappen, Vrije Universiteit
- Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen
- Saxion Hogescholen, Deventer
- Hogeschool voor Arnhem en Nijmegen, Instituut voor Leraar en School
- Radboud Universiteit Nijmegen, Nijmegen School of Management.
- Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap
- Lerarenopleiding Voortgezet Onderwijs BVE, Hogeschool Rotterdam
- NHTV internationale hogeschool Breda
- NS Internationaal
- SLO, Specialisten in Leerplanprocessen
- Topografische Dienst
- Transparencies to Educate
- Uitgeverij ThiemeMeulenhoff
- Unie van Waterschappen
- Wageningen Universiteit
- Wolters Noordhoff Atlasproducties